

היום נלמד בעזרת ה':

נדדים דף מט

פרק ששי. משנה: הנודר מן המבושל: הנודר לא ליהנות מן המבושל מותר לו ליהנות מצלי ושלוק (= לא מבושל כל צרכו), לפי שצלי ושלוק אינם בכלל 'מבושל'.

אמר 'קונם תבשיל שאיני טועם', אסור לו ליהנות ממעשה קדרה רך ומותר לו ליהנות ממעשה קדרה עבה, לפי ש'תבשיל' נקרא (= לדעת התנא של משנתינו) כל דבר שנאכל עם פת, ומעשה קדרה עבה לא נאכל עם פת אלא נאכל בפני עצמו.

בביצה טורמוטא: ביצה ששולקים אותה 1000 פעמים במים חמים ו-1000 פעמים במים קרים עד שהיא נהיית קטנה שאפשר לבלוע אותה כמו שהיא. וכיון שלא אוכלים אותה עם לחם לכן אינה נקראת 'תבשיל'.

ובדלעת הרמוצה: סוג של דלעת, ויבואר בגמ'.

הנודר ממעשה קדרה וכו': קטע זה שייך לקמן נא ע"א ונמצא שם במשנה.

גמרא: תניא: ר' יאשיה חולק וסובר שהנודר מן המבושל אסור בצלי, וזכר לדבר מה שנאמר **"וַיִּבְשֹׁלוּ הַפֶּסַח בְּאֵשׁ בְּמִשְׁפָּט"**, וקרבו פסח נאכל צלי, הרי ש'צלי' בכלל מבושל. אמנם אין זו ראייה גמורה, לפי שבנדדים הולכים אחר לשון בני אדם.

לימא בהא קמיפלגי: אולי מחלוקתם של ר' יאשיה (= שצלי אסור) והתנא של משנתינו (= שצלי מותר) תלויה האם הולכים בנדדים אחר לשון תורה (= רבי יאשיה שהביא זכר לדבר מהפסוק) או שהולכים אחר לשון בני אדם (= התנא של משנתינו שמתיר צלי לפי שאינו בכלל 'מבושל' ובני אדם לא קוראים לצלי 'מבושל').

דחיה: לא: באמת כולם סוברים שבנדדים הולכים אחר לשון בני אדם, אלא שבמקומו של התנא של משנתינו לא קראו לצלי בשם 'מבושל' ואילו במקומו של ר' יאשיה היו קוראים לצלי בשם 'מבושל', ואת הפסוק הוא הביא רק כאסמכתא בעלמא.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

למדנו במשנה - קונם תבשיל שאיני טועם אסור במעשה קדרה רך ומותר בעבה:

קושיא: מדוע הוא מותר בתבשיל עבה והרי הוא נדר מ'תבשיל'?

אביי מתרץ: התנא של משנתנו סובר שכל דבר שנאכל עם פת נקרא 'תבשיל', אבל תבשיל עבה כיון שאינו נאכל עם פת אינו נקרא 'תבשיל'.

והתניא: וכן למדנו בברייתא - הנודר מן התבשיל אסור בכל מיני תבשיל... ואסור בהטריות רכות (= דלועים קטנים) מפני שהחולים אוכלים בהם את פתם. ע"כ הברייתא. מכך שהברייתא אומרת שהטעם שהוא אסור בהטריות רכות הוא מפני שהחולים אוכלים עמם את הפת, מוכח שכל מה שנאכל עם הפת נקרא 'תבשיל'.

קושיא: איני? והא ר' ירמיה חלש וכו': כלומר וכי דלועים מועילים לחולים? והרי ר' ירמיה היה חולה, נכנס אליו רופא כדי לרפא אותו וראה דלעת שמונחת בביתו, אמר הרופא - 'מלאך המוות (= הדלעת) נמצא בביתו של זה ואני יכנס לרפא אותו?' א"כ מוכח שדלעת רעה לחולים.

תירוץ: דלועים רכים טובים לחולים, וקשים מזיקים להם.

רבא בר עולא מתרץ: גוף הדלעת מזיק לחולים, אבל מה שבתוכה טוב לחולים. וכמו שאמר רב יהודה - מה שבתוך הדלעת כדאי לבשל עם תרדים, ומה שבתוך הפשתן טוב לאוכלו עם כותח. ודבר זה אסור לומר לעמי הארץ, כדי שלא ילעגו על דברי חכמים ויאמרו שכותבים דברי חוכא ואיטולא בתלמוד.

רבא מתרץ: מאן חולין? רבנן! כלומר באמת לחולים אמיתיים דלעת מזיקה בין כשהיא רכה ובין כשהיא קשה, אלא שהברייתא מתכוונת לתלמידי חכמים שהתורה מתשת את כוחם.

רבא הולך בזה לשיטתו בענין הדין של ראש השנה, שנחלקו בו רבנן ורבי יוסי. לדעת רבנן אדם נידון בראש השנה בלבד ואילו לדעת רבי יוסי אדם נידון בכל יום, ואמר על כך רבא שאנו הנוהגים להתפלל על 'קצירי' חולים ו'מריעי' חלולים - סוברים כדעת רבי יוסי כי אחרת לא היה טעם להתפלל על מה שכבר נגזר.

כאמור רבא אמר שאנו מתפללים על שני סוגי אנשים: חולים, וחלולים. החלולים הם רבנן שהם תשושי כח.

*

למדנו במשנה - קונם תבשיל שאיני טועם אסור במעשה קדרה רך ומותר בעבה:

מתניתין דלא כבבלאי: הבבליים היו נוהגים לאכול דייסה עבה עם לחם. ועל כך אמר רבי זירא שהם טפשים משום שהם אוכלים לחם עם לחם. מכאן שלאנשי בבל מעשה קדרה עבה נחשב ל"תבשיל".

אמר רב חסדא ליבא דמשאיל: האם אין מי שישאל את הדייקנים של העיר הוצל בבבל, שמדקדקים במאכלם: איך מעולה לאכול את הדייסה עם לחם, האם לאכול דייסת חיטים עם לחם חיטים ודיסת שעורים עם לחם של שעורים, או שעדיף לאכול דייסת חיטים עם לחם שעורים וכן להיפך?

רבא אכליה בחסיסי: רבא אכל לחם עם דייסה העשויה מקמח קליות.

רבה בר רב הונא: מצא את רב הונא כשהוא אוכל דייסה באצבעותיו. שאל אותו מדוע הוא אוכל כך? אמר לו כך אמר רב דייסה שנאכלת באצבע היא מתוקה, וכל שכן בשתי אצבעות וכל שכן בשלוש.

מזמנים לך למיכל דייסה: אם מזמינים אותך לאכול דייסה - לך עד פרסה בשביל לאכול אותה. ואם מזמינים אותך לאכול בשר שור - לך עד שלוש פרסאות.

כל מידעם לא תיפלוט: כל מה שתאכל - אל תפלוט את הרוק שיבוא לך ממנו לפני רבך, אלא תבלע אותו. חוץ מרוק שנוצר מדלעת ודייסה, שהרוק הזה דומה ל"פתילה של אבר" כלומר שאינו מתעכל בגוף ויש בו סכנת נפשות, ולכן אפילו לפני 'שבור' מלך פרס תפלוט אותו.

רבי יוסי ורבי יהודה: אכלו ביחד דייסה, אחד אכל אותה באצבעותיו והשני אכל אותה בקליפת עץ. מי שאכל בקליפה אמר למי שאכל באצבעות: עד מתי אתה מאכיל אותי צואתך שמתחת לציפורניך? ואילו מי שאכל באצבעותיו אמר למי שאכל בקליפה: עד מתי אתה מאכיל אותי רוקך שעל הקליפה?

*

רבי יהודה ורבי שמעון: הביאו לפניהם 'בלוספיין' = תאנים קשים לעיכול.

כל שכן שנסמוך עליהם למחר: מכיון שהם לא מתעכלים הם ישביעו אותנו גם מחר. (רבי יהודה היה עני מרוד כפי שנינוכח בהמשך).

ייתב קמיה = ישב לפני. **פניך צהובין** = מאירים. [רבי יהודה ענה בעונה לרבי טרפון, כי בהמשך הגמרא משמע שהיה זה בגלל חכמתו - שוטנשיין].

אמרה היא מטרוניתא: היא ראתה שפניו צהובין ולכן שאלה אותו: האם אתה מורה הוראה כשאתה שיכור? אמר לה רבי יהודה: אני נשבע שאני שותה יין רק בקידוש והבדלה ובארבע כוסות בפסח, וכתוצאה מהשתייה בליל הסדר אני קושר סביב הרקות שלי מהפסח עד חג השבועות, בגלל הכאב ראש שיש לי. אלא הסיבה לכך היא 'חכמת אדם תאיר פניו'.

אמר ליה הוא צדוקי: כשראה את פניו מאירים: אתה נראה כאחד שמרויח הרבה כסף. אמר לו רבי יהודה שני הדברים שהזכרת אסורים אצל היהודים, אלא יש לי 24 מקומות להתפנות מהבית שלי עד לבית המדרש. [הסיבה האמיתית להארת פניו היתה החכמה, אבל רבי יהודה השיב לו בזלזול בגלל שהצדוקי שאל בזלזול - מהרש"א].

רבי יהודה כד אזיל: כאשר הוא הלך מביתו לבית המדרש, הוא היה סוחב על כתפו קנקן בכדי שיוכל לשבת עליו במקום על הרצפה. ואפילו שלא היה זה מכבודו לסחוב זאת הוא אמר 'גדולה מלאכה (= סחיבת הקנקן) שמכבדת את בעליה'.

וכן עשה רבי שמעון עם סל בשביל לשבת עליו.

דביתהו דרבי יהודה: אשתו של רבי יהודה יצאה לשוק וקנתה צמר ועשתה ממנו גלימה חשובה. כשהיא היתה יוצאת לשוק היא היתה מתכסה בה, ואילו כאשר רבי יהודה היה יוצא לתפילה הוא היה מתכסה בה (משום 'היכון לקראת אלוקיך ישראל' - מהרש"א). וכאשר רבי יהודה היה מתכסה בו הוא היה מברך 'ברוך שעטני מעיל'.

זימנא חדא: פעם אחת גזר רשב"ג תענית, ורבי יהודה לא הגיע לבית שהתאספו בו החכמים ביום התענית. אמרו לרשב"ג אין לרבי יהודה במה להתכסות ולכן הוא לא הגיע. שלח רשב"ג שליח לרבי יהודה שיביא לו גלימה. אבל רבי יהודה לא הסכים לקבל אותה. הוא הרים את המחצלת שישב עליה (וסמך על הנס שיהיו שם מעות ואכן) נעשה לו נס והתמלא כל המקום בזהובים. אמר רבי יהודה לשליח: תראה כמה עושר יש לי אבל אני לא רוצה ליהנות ממנו בעולם הזה. [רבי יהודה עשה זאת בכדי שלא לפגוע בכבודו של רשב"ג כשהוא מסרב לקחת את הגלימה - בן יהוידע].